

Türkiye Doğası

Bülent Gözcelioğlu

Kıyılarımızda Az Rastlanan İki Denizanası

Fotoğraf: Bülent Gözcelioğlu
Yer: Gökova / Muğla

Ülkemiz denizlerinde farklı canlı türlerine rastlamak çok zor bir şey olmasa gerek. Biraz dikkatli gözlerle bakmak, görmek için yeterli olabiliyor. Buna en iyi örneği geçtiğimiz aylarda yaşadık. Eylül ve Ekim aylarında sualtında fotoğraf çekmek için gittiğimiz Gökova ve Güvercinlik

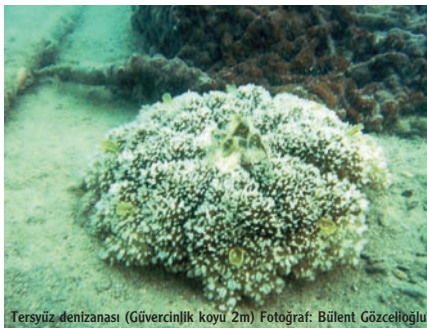
koylarında kıyılarımızda az görülen iki denizanasına rastladık ve onları görüntüledik.

Eylül ayında Gökova'da rastladığımız denizanası türü *Cotylorhiza tuberculata*. Yumruklu denizanası olarak bilinen bu tür, diğer denizanelarına oranla çok farklı bir vücut yapısında. Çan biçimindeki vücudun ön tarafı kahverengi ve sarı

renkte. Karın bölgesinde mor ve mavi renkte, oldukça ilgi çekici, çok sayıda benekler var. Bu denizanasının, yakıcı kapsülleri olmasına karşın, diğer denizanelarının tersine zehir etkisi çok az. 35 cm kadar büyüyebilir bu tür, genelde açık sularda bulunuyor; ancak, bizim rastladığımız birey kıyıya çok yakın bir yerdedi. Çıplak elle dokunmamıza karşın herhangi bir zehir etkisi hissetmedik.

Ekim ayında Güvercinlik Koyu'nda (Bodrum/Muğla) yaptığımız bir dalıştaysa diğer bir tür olan *Cassiopea andromeda*'ya rastladık. İlk gördüğümüzde bir Nudibranchia (deniztavşanları) türü olduğunu sandık. Birkaç fotoğrafını aldık ve üzerinde fazla durmadık. Ankara'ya döndükten sonra fotoğraf üzerinde yaptığımız incelemelerde, bunun *Cassiopea andromeda* olduğunu belirledik. Bu denizanası, devamlı baş aşağı durduğundan "tersyüz denizanası" da deniyor. Ülkemizdeki ilk bilimsel kaydı, Eylül 2006'da Çukurova Üniversitesi'nden Yrd. Doç. Dr. Cem Çevik ve arkadaşları tarafından, yapılmış. Bu denizanasının rastlandığı yer de İskenderun Körfezi. Çevik'le yaptığımız görüşmede, fotoğraflardaki türün *Cassiopea andromeda* olduğu kesinleştirdik. Bu denizanası Indo-Pasifik kökenli bir tür. Ülkemize geliş yolu bilinmemekle birlikte gemilerin balast sularıyla geldiği sanılıyor. Balast sularıyla yalnızca büyük bireyler değil, genç bireyler ve larvalar da taşınabilir. Güvercinlik Koyu'nda rastladığımız birey 30 cm kadardı. Bu boyutlardaki bireyler ergin olarak kabul ediliyor. Bunlar, genç evrede oldukça hareketli olurken, ergin olduklarında bir koy ya da lagüne gelip zeminde ters olarak dururlar ve beklerler. Ters durmasının nedeni üzerinde yaşayan ve "zoosaxanthellae" denen algler. Bu algler fotosentez yapar ve denizanasına yiyecek sağlar. Denizanası da onun barınmasını sağlar. Algler karın bölgesindeki dokularda yaşadıklarından ve fotosentez için ışığa gereksinim duydıklarından denizanası da daima ters olarak durur.

Bu denizanasının zehir etkisi diğerlerine oranla daha fazla. Deniz ekosistemine yaptığı ya da yapacağı etkilerle ilgili bir çalışma henüz yok. Ancak insan derisiyle temas ederse zehirlenme olasılığı çok fazla. Onun için denize girerken ve bu hayvanla karşılaşıldığında dikkatli olunması gerekli.

Tersyüz denizanası (Güvercinlik koyu 2m) Fotoğraf: Bülent Gözcelioğlu

Tersyüz denizanası (Güvercinlik koyu 2m) Fotoğraf: Bülent Gözcelioğlu

Kaynaklar
Çevik C., Erkol L., Toklu B., A new record of an alien jellyfish from the Levantine coast of Turkey *Cassiopea andromeda* (Forsskål, 1775) [Cnidaria: Scyphozoa: Rhizostomea], Aquatic Invasions (2006) Volume 1, Issue 3:
http://www.malawicichlidhomepage.com/other/cotylorhiza_tuberculata.html